

σχοινοειδή διακόσμησιν ὀριζοντίως καὶ λοξῶς διατεταγμένην. Ἄλλος πίθος τετράωτος, μικρὸς τὸ σχῆμα ἀλλὰ λίαν κομψός, διακοσμούμενος μὲ ἐξίτηλον διακόσμησιν μιμουμένην στολίδωσιν (ripple) περιουνελέγη εἰς θέσιν Ἀκονίζι Καβουσίου.

Τρεῖς ὀξυπύθμενοι ἀμφορεῖς ἠλιεύθησαν ὑπὸ ἀλιευτικοῦ πλοιαρίου τρία μίλια ΒΑ τῆς νησίδος Ψύρρας.

Ἐντὸς τῆς πόλεως τῆς Σητείας ἀνευρέθη ἐπὶ τῆς ἀμαξιτῆς παρὰ τὸ Νοσοκομεῖον ὁδοῦ ΥΜΙΙΙ τάφος μετὰ λουπηροειδοῦς σαρκοφάγου ἥτις ἀναστρόφως τεθεῖσα ἐκάλυψε συνεπτυγμένον νεκρὸν ψευδόστομος ἀμφορεὺς καὶ φυσικὸς τρίτων συνώδευον τὴν ταφήν. Παρὰ τὴν Ἀγ. Φωθιὰν Σητείας ἀνευρέθη περίεργον ἀντικείμενον μορφῆς πέπονος, φέρον ἐπ' αὐτοῦ χαρακτὸν ἰχθύν. Ὅμοιον ἀκόσμητον περιουνελέγη ἐν Πραισῶ. Ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς προῆλθον χαλκοῦς διπλοῦς πέλεκυς καὶ μαχαίριον ἑλαφρῶς κυρτόν.

Ἐκ Παλαικάστρου προέρχεται μικρὸν ἐξάρτημα ἐξ ἀνοικτοῦ ὑποπρασίνου στεαίτιου, παριστῶν ὀκλάζοντα πίθηκον φέροντα τὰς χεῖρας εἰς τὸ πρόσωπον. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἠγοράσθησαν νεολιθικὸς μονόστομος πέλεκυς ἐκ πρασίνου λίθου, λίθινον σκεῦος μὲ ὀπὴν εἰς τὸν πυθμένα, διακοσμούμενον ἐξωτερικῶς μὲ γλυφὰς τριγωνικὰς καὶ ὀρθογωνίας. Ἄλλος νεολιθικὸς μονόστομος πέλεκυς μὲ ἐγκοπὴν ἀνευρέθη ἐν Κάτω Ζάκρω. Δύο χαλκαῖ σμίλα ἀνευρέθησαν ἐν Ζήρω.

Αἱ πλείονες ἀρχαιότητες τῆς περιοχῆς Σητείας περιουνελέγησαν μερίμνη τοῦ ἐκ Σητείας Ἐμμ. Φυγετάκη, ὅστις ὑπέδειξε δι' ἀναφορὰς του εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ὀλόκληρον σειρὰν ἀρχαιολογικῶν χώρων, ἵνα ἀνασκαφοῦν ἐν καιρῶ.

Τὰ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολ. Ὑπηρεσίας περιουλλεγόμενα ἢ ἀπλῶς σημειούμενα κινητὰ ἢ ἀκίνητα ἀρχαῖα βεβαίως ἀποτελοῦν μικρὸν μόνον μέρος τῶν συνολικῶς κατὰ τύχην ἀνευρισκομένων, τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα καταστρέφονται ἢ ἀπεμπωλοῦνται. Τὰ διατιθέμενα διὰ τὴν περίσωσιν των μέσα εἶναι μηδαμινὰ καὶ ἡ διάθεσις τῶν μικρῶν κονδυλίων γίνεται μὲ μεγάλην ἀργοπορίαν. Εἶναι ἀνάγκη ὅπως τὸ συντομώτερον μελετηθῇ τὸ ὅλον πρόβλημα τῆς τύχης τῶν ἀρχαιοτήτων.

N. ΠΛΑΤΩΝ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

Ἡ Ἀγγλικὴ Σχολὴ προέβη εἰς ἀνασκαφικὰς ἐρεῦνας ἐν τῇ περιοχῇ Κνωσοῦ. Παρὰ τὴν ὀπλοθήκην ΒΔ τοῦ ἀνακτόρου, παρὰ τὸν λεγόμενον Βασιλικὸν Δρόμον, ὅστις συνδέει τὸ θέατρον πρὸς τὸ Μ. Ἀνάκτορον, ἐγένετο βαθυτάτη δοκιμὴ, παρὰ τὸν χώρον, ὅθεν διὰ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Ἐδανς εἶχον ἔλθει εἰς φῶς πινακίδες. Ἡ δοκιμὴ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν καὶ ἄλλων τοιούτων. Εὑρέθησαν μόνον δύο μικρὰ τεμάχια εἰς βαθὺ στρῶμα.

Ἐναντι τοῦ ὡς ἄνω χώρου νοτίως τοῦ Βασιλικοῦ Δρόμου ἠρρυνήθησαν λείψανα οἰκιῶν γειτονικῶν πρὸς τὴν Οἰκίαν τῶν Τοιχογραφιῶν. Τὰ λείψανα παρουσιάζουν φάσιν ΜΜ ΙΙ, ΜΜ ΙΙΙ, καὶ ΥΜ Ι - ΙΙ. Ἐντὸς συνεχομένου χώρου καὶ πιθανῶς ἀνήκοντος εἰς τὸ αὐτὸ οἰκοδόμημα ἐγένετο σημαντικὸν εὑρημα ἑλεφαντίνων τεμαχίων. Ταῦτα περιλαμβάνουν μίαν θαυμασίαν χεῖρα πιθανῶς ἀκρο-

βάτου, τμήμα κορμού αναλόγου είδωλίου, ἕτερον τμήμα παριστῶν περίζωμα, καὶ πρόσοψιν οἰκίας μετὰ θύρας, ὡς τὰ πλακίδια ἐκ φαγεντιανῆς ἐκ τοῦ ἀνακτόρου.

Ἐν τῷ κεντρικῆς αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου ἠρευνήθησαν λείψανα νεολιθικῶν οἰκιῶν. Αὗται εἶναι οἰκοδομημέναι ἐξ ἀργῶν μικρῶν κατὰ τὸ πλεῖστον λίθων, οἱ δὲ τοῖχοι εἶναι ἐν διαλύσει, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξακρίθωσις τῆς κατόψεως. Ὁρισμένοι χώροι κεκαυμένοι μετὰ στρώματος χαλίκων ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν ἀνασκαφῶν πυραί. Ἐργαλεῖά τινα νεολιθικά προέρχονται ἐντεῦθεν.

Εἰς τὸν λόφον τῶν Γυψάδων ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ Μιχ. Ἀκουμιανάκη ἠρευνήθη χώρος ἐλληνιστικοῦ ἀποθέτου. Οὗτος ὑπέρεται τετραγώνου μινωικοῦ στρώματος μετὰ τοίχων καὶ καταλαμβάνει ἑκτασιν σημαντικὴν, ἐξ ἧς ἐκαθαρίσθη εἰς χώρος 6 X 3 μ. Ἐντεῦθεν περισυνελέγησαν ἑκατοντάδες μελῶν είδωλίων πηλίνων Δ' καὶ Γ' αἰῶνος, καὶ ἀναθηματικά ἀγγεῖα, ἐπίσης ἀργυρᾶ τινὰ κοσμήματα δευτερευούσης σημασίας (κυρίως ἐνώτια), εἰς στατήρ ἀργυροῦς τῆς Γόρτυνος καὶ εἰς σακαραβαῖος ἐκ σαρδίου μὲ παράστασιν πολεμιστοῦ.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λόφου ἀνεκαλύφθη εἰς θολωτὸς τάφος τοῦ τύπου τῆς Μεσαρᾶς μετὰ ὀρθογωνίων ὀστεοφυλακείων ἐξωθεν. Ὁ τάφος κλείεται διὰ πλακὸς κειμένης κατὰ χώραν. Ἐπὶ τοῦ παλαιότερου δαπέδου ἔκειτο εἰς συνεσταλμένος νεκρὸς καὶ ἡ βάση μιᾶς ὠοειδοῦς λάρνακος μεθ' ἑνὸς νεκροῦ. Ἐκ τῶν ὀστράκων προκύπτει ὅτι ὁ τάφος κατεσκευάσθη κατὰ τὴν παλαιοανακτορικὴν περίοδον. Τάφος καὶ ὀστεοφυλάκια ἐχρησιμοποιήθησαν μέχρι καὶ τῶν ΓΜ Ια χρόνων. Πλησίον τοῦ τάφου τούτου ὑπάρχει καὶ ἕτερος ἐν μέρει σωζόμενος.

Πλησίον τῶν οἰκιῶν Χόγκαρθ ἐντὸς τοῦ ἀγορασθέντος ἀγροῦ Δανέλλη ἀνεκαλύφθησαν συγκεχυμένα οἰκοδομήματα μετ' ἐπαλλήλων φάσεων. Βαθὺ ὄρυγμα μετὰ τοιχείου κατὰ τὰς πλευρὰς ἀποτελεῖ πιθανῶς ἀποθέτην. Ἐκ τοῦ χώρου τούτου προέρχεται πωρίνη τράπεζα προσφορῶν. Ἐκειτο ἐπὶ δαπέδου ἐκ χαλίκων ὁμοῦ μετὰ ὀστρέου τρίτωνος καὶ κωνικῶν αὐτῶν κυπέλλων ἀνεστραμμένων. Ὁμοῦ μετ' ὀστράκων ΓΜ Ια εὑρέθησαν πολλὰ τεμάχια λιθίνων ἀγγείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ μικρὸν τμήμα ζωομόρφου ρυτοῦ.

Ρωμαϊκὴ ἔπαυλις Διονύσου: Ἐνταῦθα ἀπεκαλύφθη, ὡς πιστεύεται, τὸ μέρος τῆς οἰκίας τὸ καλούμενον *tablinum* ἢ «οἶκος» μετὰ δύο κιόνων πρὸ αὐτοῦ καὶ ψηφιδωτοῦ δαπέδου, ὑπὸ βαθεῖαν ἐπίχωσιν. Τὸ δάπεδον παριστᾷ ἐν τῷ κέντρῳ προτομὴν τοῦ Διονύσου καὶ πέριξ κεφαλὰς Πανός, Σατύρων καὶ Μαινάδων καλῆς τέχνης. Τὸ ψηφιδωτὸν ἀνάγεται πιθανῶς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Β' αἰῶνος μ. Χ. Τὸ διαμέρισμα κεῖται κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ περιστυλίου τῆς οἰκίας. Νοτιοδυτικῶς εὑρίσκετο μικρὸν Λαράριον, ὡς προκύπτει ἐξ ἀνακαλυφθείσης κόγχης καὶ πηλίνου βωμοῦ.

Βασιλικὴ παρὰ τὸ Σανατόριον: Ἡ ἀρξαμένη πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀνασκαφῆ τοῦ παλαιοχριστιανικοῦ τούτου μνημείου συνεχίσθη ἐφέτος. Τοῦτο ἔχει τὸ σῦνηθες σχῆμα τρικλίτου βασιλικῆς μετὰ μιᾶς ἀψίδος κατὰ τὸ κεντρικὸν κλίτος ἀνατολικῶς. Οἱ στυλοβάται δὲν ἐκαθαρίσθησαν οὔτε καὶ βάσεις κιόνων ἦλθον εἰς φῶς, πλὴν μικρῶν τινῶν κιονιδίων προερχομένων πιθανῶς ἐκ παραστάδων. Δυτικῶς ὁ ναὸς ἔχει νάρθηκα. Ἐντεῦθεν προέρχονται μαρμάρινα τινὰ ὑπέρθυρα. Δὲν ἐξηκριβώθη ἂν ἡ εἴσοδος ἦτο ἐκ θυσιῶν ἢ κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πλευρῶν τοῦ νάρθηκος. Τμήματα μωσαϊκῶν σώζονται ἐν τῷ κεντρικῷ καὶ βορείῳ κλίτει. Τὸ νότιον κλίτος σώζει τμήματα δαπέδου ἐκ πλακῶν εἰς χαμηλότερον ἐπίπεδον. Ἐπὶ τὰ μωσαϊκὰ καὶ τὰς πλάκας ὑπάρχουν πολλοὶ τάφοι παλαιοχριστιανικοὶ καὶ ἐπίσης ρωμαϊκοί, προϋπάρχοντες τοῦ κτιρίου, εἴτε ἀνήκοντες εἰς προγενέστερον οἰκοδόμημα, ἔχον τὸν αὐτὸν προσανατολισμόν.

Μικροί και πτωχοί τινές τάφοι έλληνιστικοί εδρέθησαν υπό τόν Προφήτην Ἡλίαν. Εἰς νεκρός εἶχεν εἰς τὸ στόμα μικρὸν ἀργυροῦν νόμισμα.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνακαλύψεως ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας κατὰ τὰ ἔργα ἀναστηλώσεως Κνωσοῦ ἐνὸς μικροῦ κλιθάνου παρὰ τὴν οἰκίαν τοῦ Ἱεροῦ Βήματος παρὰ τὸ Ἀνάκτορον τῆς Κνωσοῦ, ἐνήργησε ἔρευναν αὐτόθι ἡ Ἀγγλικὴ Σχολή. Διεπιστώθη ὅτι ἐπρόκειτο περὶ κλιθάνου μετὰ αὐλακοειδῶν ἐξαεριστήρων οἶος ὁ ἀνακαλυφθεὶς ἐν Βαθυπέτρῳ. Πρὸ τοῦ κλιθάνου ὑπῆρχε λάκκος (διὰ τὴν πυράν;) πλήρης θραυσμάτων ἀγγείων. Τεμάχια τινὰ σκωρίας χαλκοῦ προέρχονται ἐντεῦθεν.

Περὶ τῶν ἀνασκαφέντων ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου κ. Πλάτωνος ἐν συνεργασίᾳ πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν Σχολὴν τάφων παρὰ τὸ Σελλόπουλον, γίνεται λόγος ἀνωτέρω.

Ἡ Ἰταλικὴ Σχολὴ ἐξετέλεσεν ἐφέτος περιορισμένον ἔργον. Ἐν Φαιστῷ ἀνεσκάφη τὸ δωμάτιον 65 μὲ δύο δάπεδα, ἐξ ὧν τὸ νεώτερον εἶναι ἐκ κονιᾶματος τὸ δὲ κατώτερον ἐκ πλακῶν. Ἐκ τοῦ ἀνωτέρου προῆλθε κεραμεικὴ ρυθμοῦ Καμαρῶν, ἐκ δὲ τοῦ κατωτέρου, ὅπερ εἶναι σύγχρονον τῆς πρώτης φάσεως τοῦ ἀνακτόρου καὶ τῆς οἰκίας Ἁγίας Φωτεινῆς, προῆλθον ἐνδιαφέροντα ἀγγεῖα ρυθμοῦ barbotine, μετὰ συνδυασμοῦ πρὸς πολυχρωμίαν. Δυτικῶς τοῦ «προμαχῶνος» (bastione) τῆς δυτικῆς κυρίας εἰσόδου τῆς πρώτης φάσεως τοῦ πρώτου ἀνακτόρου, εὑρέθη κεκλιμένον ἐπίπεδον ἄγον πιθανῶς πρὸς τὸ ἀνάκτορον καὶ παρακάμπτον τὸν προμαχῶνα. Ἀνεσκάφη ἐπίσης τὸ δωμάτιον 67. Χῶροι τινές ἐνταῦθα εἶναι ἐνδιαφέροντες, ἔχοντες θρανία καὶ δάπεδα ἐπενδεδυμένα δι' ἀλαβάστρου. Ἐξηρευνήθη ἐπίσης ὁ χῶρος τῶν γεωμετρικῶν οἰκιῶν, νοτίως τοῦ ἀνακτόρου, ἐνθα ἀνεκαλύφθη εἰς κεραμεικὸς κλιθάνος. Κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν δοκιμαστικῶν τάφρων παρὰ τὴν κεντρικὴν αὐλὴν ἀνεκαλύφθη ἐπὶ τοῦ βράχου ταφὴ ὑπονεολιθικὴ μετὰ κρανίου καὶ ἐνδιαφερούσης νεολιθικῆς κεραμεικῆς.

Εἰς θέσιν Πατερικίεσ Φαιστοῦ ἀνεκαλύφθη κατὰ τύχην σύνολον ἀγγείων περισυλλεγὲν ὑπὸ τῆς Σχολῆς. Εἶναι τεῖεραί ὡς αἱ τοῦ ρυθμοῦ Βασιλικῆς, οὐχὶ κηλιδωταί, ἀλλὰ μετ' ἐγχρώμου διακοσμήσεως. Συνεπληρώθησαν ἄνω τῶν τεσσάρων δωδεκάδων ἀγγείων. Ἡ θέσις αὕτη κεῖται μεταξὺ Φαιστοῦ καὶ Τυμπακίου καὶ ἐπὶ τοῦ τελευταίου λόφου τῆς σειρᾶς, ἣτις ἄρχεται ἐκ τοῦ λόφου τῆς Φαιστοῦ, ἀμέσως ἄνωθεν τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ κ. D. Levi ὑποθέτει ὅτι τὰ ἀγγεῖα προέρχονται ἐξ ἀποθήκης ἢ ἐργαστηρίου τεῖερων. Ἀνατολικῶς τῆς ζώνης τῶν ἀγγείων τούτων ἀνεκαλύφθη σειρὰ ἐξ δωματίων ἀνοιγομένων κατὰ μῆκος ἐνὸς εὐθέος τοίχου. Ἡ κεραμεικὴ ἐνταῦθα ὡς καὶ ἡ ἐκ τοῦ προηγουμένου σημείου φαίνεται ὅτι προηγείται ἀμέσως τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνακτόρων. Ἀνεκαλύφθη ἐδῶ καὶ τμήμα τῆς ὁδοῦ τῶν μινωικῶν χρόνων (πλ. 2,30 μ.) τῆς ἀγούσης πρὸς τὸν κόλπον.

Εἰς Γόρτυνα εἰς τὴν κλιτὸν τῆς Ἀκροπόλεως ἐγένετο συμπληρωματικὴ σκαφή τοῦ ἀποθέτου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνεύρεσιν ἀρχαϊκῶν τινῶν εἰδωλίων ἀκόμη. Πρωτογεωμετρικὸς τάφος περιέχων ἀγγεῖα, σιδηρᾶ ὄπλα καὶ χάνδρας ἐκ μάζης ἠρευνήθη εἰς Πετροκεφάλι.

Ἡ Γαλλικὴ Σχολὴ συνέχισε τὰς ἐρεῦνας εἰς Μάλια. Ἀνεκαλύφθη μεγάλη μαρμαρίνη λάρναξ σώζουσα καὶ τὸ πῶμα, τοῦ Γ' αἰ. μ. Χ. μετ' ἀναγλύφων Ἑρωτιδέων, βουκρανίων γιρλανδῶν καὶ Γοργονείων, κάτωθεν τοῦ δαπέδου παλαιο-χριστιανικῆς βασιλικῆς εἰς θέσιν Μάρμαρα. Ἡ λάρναξ περιεῖχε δύο νεκροὺς καὶ χρυσᾶ τινὰ κοσμήματα, ἐπίσης τοῦ Γ' αἰ. μ. Χ. (Ἐνα δακτύλιον, δύο περόνας καὶ μίαν ἄλυσιν). Παρὰ τὴν παραλίαν ἀνεσκάφη σύστημα δωματίων τῆς MM I περιόδου, μετὰ ὑπερκειμένων MM III κατασκευῶν, καὶ ἐπιφανειακῶν ρωμαϊκῶν τοίχων. Ἄνω τῶν 100 ἀγγείων ἐξήχθησαν. Ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων ἀντι-

κειμένων είναι μικρόν ἀγγεῖον με̄ ἱερογλυφικὴν ἐπιγραφὴν, λαβὴ κατόπτρου, σφρᾱγίς εἰς σχῆμα μελίσης. Βορείως τοῦ φυλακείου, εἰς θέσιν ἔνθα προβλέπεται ἡ οἰκοδόμησις τῆς νέας οἰκίας τῆς Σχολῆς, ἐγένετο ἐργασία ἀναγνώρισεως τοῦ πεδίου. Οἱ ἀνασκαφεῖς πιστεύουν ὅτι εὖρον τμήμα τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν θάλασσαν ὁδοῦ. Κτίρια τινὰ εἶνα. ὁρατὰ ἐνταῦθα οὐχὶ λίαν σαφῆ. Ἐκ τούτων τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον εἶναι ἰσχυρὸς τοῖχος ἐκ ξεστῶν λίθων, οὗ ἡ ἀνασκαφὴ δὲν ἔχει περατωθῆ.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ